

Říct, že Jarek Nohavica zpívá hůř než Dan Bárta, zabijí mě. Otrít se o Baníček nebo pohanět chuť rezavého radegastu, čekala by mě **slezská varianta mučednického kůlu**. Ostrava to sice v ostře sledované soutěži Evropské hlavní město kultury 2015 s Plzní letos projela na body, ale otrpala se rychle. Čtvrt roku poté podrážděný černý boxer vyzývá Plzeň k odvetě.

TEXT: MILOŠ KOZUMPLÍK
FOTO: BORIS RENNER

Takový mráz zase není, aby pendolinu zamrzly všechny CD-ROMy, přesto vlak neplánovaně stojí v polích. Ne u Polomy, jak v Ladovské zimě zpívá Jarek Nohavica, ale před Olomoucí. Tě cyp! – hlá-

K ilustraci jsme použili fotografie ostravského patriota Borise Rennera. Dokumentuje a v jejich zvláštní kráse zobrazuje industriální památky Ostravy. Tento snímek je z dolní oblasti Vítkovic.

VŠECHNY NEDUHY SVĚTA

Jsi hruška, ale s mojí kudlou v břiše.“ Ještě nedávno tahle slova šestnáctiletý mladík jenom rapoval na internetovém videu. Tento týden ho policie vyslýchá v souvislosti s pokusem o vraždu – je podezřelý, že spolu se zhruba stejně starým komplicem v Ostravě-Zábřehu pobodal tři chlapce (devět, třináct a čtrnáct let). Podobný případ, opět s třemi pobodanými, se na jedné z ostravských trolejbusových zastávek odehrál i čtrnáct dnů před tím.

Přes snahu zanícených patriotů v některých ohledech jako by Ostrava byla provždy prokletá. Neradostným dědictvím původně převážně dělnického města je nízká vzdělanost, několikanásobně překračované limity smogu a především na tuземské poměry extrémní zločinnost. „Ostrava trpí nevyčitelným násilím. Už sto a více let. Nikde se tolik nevráždilo a nikde nepůsobilo tolik dětských gangů,“ tvrdí ostravský patriot, redaktor Týdne a autor rubriky Stoletý kurýr Ivan Motýl. Je důvěrným znalcem ostravských poměrů, dokonale zná i odvrácenou stranu černého města. „Chlapi v hospodě nadávali, že nemají práci, a kdybych chtěl někde za rohem koupit pár gramů heroinu, nebyl by to žádný problém. Ostrava je vážně nemocné město,“ shrnul pocit z jedné ze svých nedělních procházek novinář a spisovatel Motýl.

V přihlášce do soutěže Evropské hlavní město kultury 2015 Ostrava slibovali, že chtějí město představit „jako prostor pro šťastný život“. Dokud nevymytí přebujelou kriminalitu, ani nejpestřejší kulturní program jim ke splnění snu nepomůže.

OSTRAVA: ČERNÁ MLÁTIČKA PROBLÉMŮ

šení informuje o dvacetiminutovém zpoždění. Vtipný provokatér Michal Kavalčík alias Ruda z Ostravy by si čekání ukrátil nejspíš vymyšlením parodie na nějaký světový hit (v pendolinu se zrodil nápad na předělávku Empire State Of Mind rapera Jaye-Z, kterou pod názvem Ostrava nazpíval se zpěvačkou Martinou

Pártlovou), magazínový pisálek z Prahy raději urychleně rozesílá esemesky, jimiž posunuje smluvené schůzky.

Nic nápaditého, píšu stroze a KRATCE. Z dob výkonu základní vojenské služby si dobře pamatuju, že na severu Moravy to tak mají rádi. Napřímo a bez okolků. „Bo není čas, pyčo,“ důvěrně mi tehdy na vo-

jenské cimře vysvětlil jeden ze svérázných spolubojovníků.

Nepiju Plzeň

Užívá-li zmíněný génius na pašování vodky do kasáren facebook, zcela jistě se jako zapřisáhlý konzument a obhájce radegastu zaregistroval na stránkách Nepiju Plzeň. Někteří Ostravané jejich založením nespokojeně reagují

na výsledek soutěže o evropské hlavní město kultury pro rok 2015. Černé město ji projelo o jediný hlas. „My jsme prostě Dálný východ téhle republiky, pokud té komisi byl obraz Ostravy dán jako: město, kde pobíhají haviři v plně polní, překračují kusy uhlí na ulicích a celé město je bráno jako jedna velká ocelárna s doly,

tak se ani tomu rozhodnutí nedá divit,“ s užitím rázovité dialekty se ve facebookové diskuzi zlobí Michael Bělík.

Když čtyřtisícový dav před třemi měsíci shromážděný na ostravském Masarykově náměstí vyslechl z úst předsedy týmu komisařů Roberta Scotta konkurenční jméno Pilsen, proměnil se na chvíli v na

břeh vyhozenou rybu – v šoku marně lapal po dechu. „Byl to hrozně silný zážitek. Tak narvané náměstí jsem naposled zažil v revolučním listopadu. Hlava na hlavě, skvělá atmosféra, lidé se povzbuzovali. Nikdo o našem vítězství nepochyboval,“ popisuje euforické chvíle před hořkým zlomem Jiří Hruška, organizátor mnoha kulturních a společ-

enských akcí. I jeho neúspěch mrzí – na propagaci Ostravy se nemalou měrou podílel. Zapškllost vůči západočeskému rivalovi ale necítí a negativní ohlasy na stránce Nepiju Plzeň považuje za minoritní.

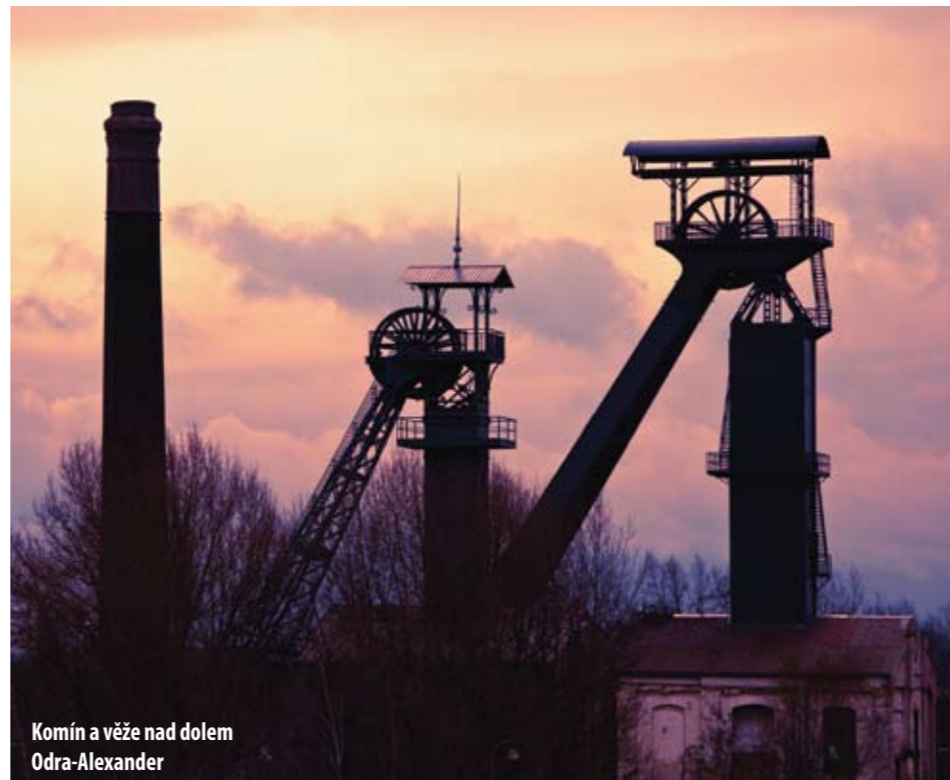
Už pouhá nominace podle něj zásadně změnila image Ostravy a semknula její obyvatel – do veřejného života se za-

pojily tisíce lidí, mnozí se aktivně podíleli na soutěžních projektech.

„Ostrava je zvyklá na neúspěch. Prohra může být vlastně i motivací. Mezi lidmi panuje odhodlání. Zbytek světa a hlavně zbytek republiky dokážeme, že jsme kulturní město i bez oficiálního glejtu,“ věří Hruška.

Vítkovice vpozdvečer

Komín a věže nad dolem Odra-Alexander

Masarykáč, most před Masarykovým náměstím

Zevrubnější pohled pod smogovou pokličku mu dává naději. Vedle oficiálních projektů podporovaných nejrůznějšími institucemi a městským rozpočtem se „černá perla“ blýská leštěná dechem nikde neorganizovaných nadšenců a zatvrzelých patriotů. Ocelové město je magnetem, oni železnými pilinami.

Boží industriál

Té povedené dvojce se nelze nezasmat. Bílý pudlík čtveráky poskakuje po asfaltu a co chvíli usedá na bobek, aby se předními tlapkami komicky pomodlil k pokušujícímu pánečkovi a vyžebrel od něj úloemek keksu. No jistě, co jiného by na modrobílém psím oblečku, do kterého je zimomřivý chudinka navlečený, mohlo stát než velkými písmeny vyvedený nápis BANÍK. Z prošetřivého pejskaře a fotbalového fanouška se vyklube bývalý učitel, sporták. Užívá důchodu, má čas, a tak si se mnou ochotně dá ještě jedno retko.

Z řady ostravských specifik, na nichž se při řeči shodujeme, i on vyzdvihuje vrozený patriotismus, jak zdejší pavohový rys nazývá. „V Praze žije

fůra lidí, která tam žít nechce. Jsou tam kvůli práci a byznysu. Je pro ně jen bydlištěm, kterému nic nevracejí. My Ostraváci tu žijeme, protože tu žít chceme. Město dává nám a my jemu,“ říká učitel ne zcela bez patosu. V ten moment mi naskočí jedna z písní Jaromíra Nohavici: „Ostravo Ostravo / srdce rudé / zpečetěný osude,“ přehrává vnitřní gramofon bardův text a je jasné, že dnes už jej z hlavy nedostanu. Zvlášť, když sílu ostravské pupeční šňůry o chvíli později každým slovem dokazuje i zdejší fotograf Boris Renner.

Do svého města je bez přehánění zamilovaný a na jeho foto-

grafiích je to vidět. „Když se budeme ostravské minulosti bránit, dopadne to s námi špatně,“ seká zapálená slova. „Ostrava vyrostla na uhlí a oceli a na to by neměl nikdo zapomínat,“ ukazuje fotografie. Vysoké pece, věže, jeřáby, hangáry či důlní šachty, všechny ty leckdy proklínané pomníky těžkého průmyslu na nich vypadají jako bezbranné baletky. Boris Renner je svlékl a ukázal, že mají duši. Mnohdy zatraceně křehkou.

„Taky máme vysoké školy, muzea, nemocnice, jako jiná města. Ale Ostrava je výjimečná především industriálními pa-

mátkami. Proč se za ně stydět? Já jsem hrdý. To nejsou jenom kusy železa, ale i historie a svého druhu romantika,“ vyznává se fotograf.

Internetoví patrioti

Svou lásku Ostravu Boris Renner nepropaguje pouze originálními snímky. Aby dokázal její jedinečnost, pořádá workshopy, které přinejmenším v Česku nemají obdoby. Žádná učebna, ateliér či přírodní scénérie. Jeho Fotořání se odehrává sedm set metrů pod zemí. V šachtách dolů Žofie a Jeremenko. „Snažím se nabízet ryzí okamžiky, něco, co

jinde nezažijete,“ říká fotograf Renner. Krédo, jimž se Boris viditelně řídí, možná věrně vystihuje i kolektivní náladu současné Ostravy: z nevýhody udělat opak.

Něco mezi nebem a zemí nás dnes a denně naplňuje povznájejícím pocitem z uvědomění, že k Ostravě můžeme náležet, hlásá web Ostravci.cz, další patriotská činnost aktivního fotografa. Založil ho před čtyřmi lety a od té doby jej ve volném čase osobně spravuje a doplňuje. „A to právě umí Ostravci.cz. Objevovat krásu a příležitosti tam, kde by možná jiní chtěli nasadit buldoze-

tů a dalších třiceti zemí, mnozí jimi zůstávají navzdory skutečnosti, že je osud zavál kamsi daleko. Přes pět set tisíc návštěv o oblíbě stránek vypovídá dost jasně. Není divu, že na jejich popularitě už se chtěli svést i někteří místní politici. „Žádosti o jejich předvolební prezentaci na Ostravci.cz jsem bez váhání odmítl. Jsem striktně apolitický. Ten web není o straně, ale o člověku, který má rád Ostravu,“ vysvětluje prostou filozofii Boris Renner.

Svébytnost a regionální příslušnost stránek podtrhují i přepisy dopisů Josefa Magdona sestře Maryčce. Že jsou fiktivní,

depsal nejzřetelněji. „Malá pozornost věnovaná tomuto tématu školami může mít pro budoucnost společnosti zdrcující následky a dopady,“ obávají se učitelé. U levicového vedení kraje se svým záměrem nepochodili. Grant na provoz stránek nedostali, a tak jej provozují svépomocí.

Ostravské DIY

Prohra s Plzní mimo jiné znamená, že ostravské naděje na získání nemalého balíku evropských peněz vyletěly zdejšími vysokými komíny. Získat je jinde je skoro nemožné. Stejně jako Modernidejiny.cz i desítky dalších projektů na oživení města (Ostrava jich do evropské soutěže přihlásila na dvě stovky – plány nových objektů, rekonstrukce a revitalizace těch starých, kulturní programy a další) tak závisí výlučně na schopnostech a zápalu jejich původců. „Řada projektů byla sepsána s cílem zalíbit se bruselským komisařům, ty odpadnou jako první. Některé už dříve rozběhly akce jistě poběží dál, s evropskými penězi ale mohly vypadat mnohem líp,“ předvídá učitel dějepisu a češtiny Jiří Hruška.

Podle něj skutečná soutěž nápadů vlastně teprve začíná. Ob-

jem peněz z městského rozpočtu či z případných darů zdejších sponzorů je omezený, a tak očekává velmi vyhraněné debaty mezi autory projektů. Ať budou jakkoli ostré, jedno je jisté už teď. Řeči o tom, že Ostrava je na věčné časy černou dírou, jsou plané jak beskydská trnka.

„Myslíte, že Nohavica byl aktivní jen před evropskou soutěží a teď, po jejím skončení, už nebude? Ti, co dělali pro Ostravu nezištně před soutěží, budou nezištně dělat i teď. Bez ohledu na evropské peníze,“ potvrzuje Boris Renner, že živé podhoubí slezských patriotů je nezdolnou a záviděníhodnou zárukou budoucnosti.

S urputností sobě vlastní verdikt evropských komisařů chápou jen jako dílčí neúspěch. Skutečný, byť neoficiální vítěz vzejde ze závěrečného poměrování za pět let. Ring opět volný. Že Ostravě na cestu do něj svítí šťastná hvězda, je zpod vysokých pecí, věží, jeřábů, hangárů či důlních šachet, všech těch leckdy proklínaných pomníků těžkého průmyslu dobře viditelné. Je sice černá, ale nikdo jiný takovou nemá. ■

CHACHAR, NEBO CELEBRITA?

Toť v slezské Ostravě skutečně ožehavá otázka. Svě o tom vědí fanoušci Michala Kavalčíka. Před dvěma lety v televizním pořadu X-FACTOR předvedl legendární vzdušné bubnování a jedinečnou interpretaci písně Ach synku, synku. A třeba parodický klip na píseň Falling Slowly Glena Hansarda a Markéty Irglové z něj – díky více než milionu kliků – udělal internetovou celebritu. Přesto, oficiální stranou, zůstává obyčejným Rudou z Ostravy. Na takzvané hvězdy a VIP se v Ostravě moc nehraje. Krajčo,

Nohavica, Rottrová, Buty? „Nikdo z umělců tu ze sebe žádné hogo fogo nedělá. Ostrava má malé centrum, takže je běžně potkáváme na ulicích a v hospodách. Navíc zdejší lidovost či údajné buranství umí poskytnout velmi upřímnou zpětnou vazbu, takže tady nikdo s pocitem celebrity nežije,“ vysvětluje poměry učitel Jiří Hruška.

Sám se na ostravském guláši – míchání a propojování zdánlivě nesourodého – aktivně podílí. Je například spoluautorem historického fóru, v němž se proměnil

zprvu nenápadný pokus o sbírku na pamětní bustu Pavla Tigrida. Po vleklých peripetiích ji postavili na žulový podstavec, který v éře komunismu sloužil soše V. I. Lenina.

„Na odhalení sochy se sjely skutečné osobnosti. Francouzský politolog Jacques Rupnik, novinářka Lída Rakušanová nebo kníže Karel Schwarzenberg. Václav Havel zaslal videopozdrav,“ vyjmenovává Jiří Hruška. Akce ho poučila, že i prkotina, když je chytře promyšlená, může přerůst hranice města.

„V Praze jsou lidé kvůli práci a byznysu. Je pro ně jen bydlištěm, kterému nic nevracejí. My Ostraváci tu žijeme, protože tu žít chceme.“

ry,“ vystihl pochvalou podstatu webu ostravský uhlobaron Zdeněk Bakala.

Vedle prezentace více než pěti tisíc industriálních fotografií a shromažďování všemožných informací o ocelovém městě slouží stránky i k virtuálnímu setkávání pravověrných Ostravanů. Jak prozrazují kliky a vzkazy z Číny, Singapuru, Spojených stá-

potvrzuje Boris spikleneckým mrknutím oka. Osobitý humor k Ostravě přece patří (viz rámeček Chachar, nebo celebrita?).

Z entuziasmu dobrovolníků vznikly a existují například i stránky Modernidejiny.cz, na nichž se ostravští středoškolské učitelé snaží poskytovat prostor pro co nejobjektivnější výklad dějin; především období socialismu, který se na Ostravě po-